

Nu slaapt Toetachamon

Nu slaapt Toetanchamon

Patrick Bernauw

© 2015 by Patrick Bernauw & Vzw de Scriptomanen
info@inter-actief.be

www.scriptomanen.org - www.bernauw.com

Nu slaapt Toetanchamon verscheen oorspronkelijk in druk bij uitgeverij Davidsfonds-Infodok (1991) als *Dromen van een farao* en werd onder deze titel herdrukt bij uitgeverij Afijn (2004).

Voor Elke & Ineke

ISBN 9789463189682
NUR 280

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Londen, maart 1939

Dag Howard,

Het berichtje stond enkele dagen geleden in de krant, op pagina 16. Ik zat net aan het ontbijt, toen ik het onder ogen kreeg. Slechte gewoonte van me: de krant lezen terwijl ik aan het eten ben. Ik had meteen geen honger meer

Wat is er met ons gebeurd, Howard? Waarom zijn wij op deze manier uit elkaar gegroeid?

Vanochtend, heel vroeg, ben ik naar je huis op Albert Court gereden. Een doodgewoon huisje in een eindeloze rij, precies zoals alle andere. Een trap met vier tree-tjes, een klein tuintje. Er stond nog een melkfles bij de voordeur.

Ik belde aan. De lucht was grijs van rook en nevel. Bijna meteen waren er voetstappen achter de deur te horen, alsof er iemand op mij had gewacht. Je nichtje Phyllis deed de deur open.

'Lady Evelyn?'

'Ja.'

'Kom binnen.'

In je huis hing de geur van voorbije tijden. Ik kon me moeilijk voorstellen dat 'een held van de natie' hier zijn laatste levensjaren had doorgebracht. Het dak lekte en de vloerbekleding had een onbestemde kleur.

'Ga zitten,' wees Phyllis me je leunstoel aan.

'Dank je,' zei ik.

Nietszeggende woorden.

Ik keek naar het behangpapier, dat hier en daar was losgekomen of gescheurd. Er zaten ook vochtvlekken op. Ik voelde me schuldig. Eindelijk was ik dan toch op bezoek gekomen, maar weken, maanden, jaren te laat.

Phyllis keek me ongemakkelijk aan, het hoofd een beet-

je schuin.

Leuk meisje, Phyllis. Gelukkig heeft zij voor je gezorgd. Ik had haar al gezien in de kerk en op het kerkhof. Er waren maar een handvol mensen komen opdagen, en alleen zij kwam me bekend voor. Het hield niet op met regenen.

Aan je graf maakte de dominee het dan ook zo kort mogelijk. 'Howard Carter,' kraakte zijn stem de stilte, 'beroemd geworden door de succesvolste en opwindendste periode in de geschiedenis van de archeologie...'

Er waren geen hoogwaardigheidsbekleders komen opdagen, geen collega's, geen vrienden van vroeger. Alleen je nichtje Phyllis, een paar vage kennissen en ik. Hoe heeft het toch zo ver kunnen komen, Howard?

'... de ontdekking en het onderzoek van het graf van Toetanchamon ...' hoorde ik de dominee leuteren.

Op mijn wangen vermengden de regendruppels zich met tranen. Ik heb echt van je gehouden, Howard. Ik keek zo naar je op. Vader zei dat ik je 'oom' mocht noemen en ik noemde je 'oompje Howard', maar in mijn dromen heette je 'lieveling'.

'... het vinden van het graf was al een triomf,' ratelde de dominee de tekst af die op zijn papiertje stond, 'maar dat het bovendien ongeschonden was, hadden de egyptologen niet durven dromen.'

Met een schok herkende ik die woorden. Hij had eenvoudig het berichtje uit de krant gescheurd. De krant van 3 maart 1939, onder aan de lijst van de overledenen, pagina 16:

Koningsgraven waren immers maar al te vaak ten prooi gevallen aan dieven. De ontdekking bracht de hele be-

schaafde wereld meer in beroering dan enig ander archeologisch succes ooit...

Maar waar was die hele beschaafde wereld nu?

Waren de ministers en al die andere belangrijke lui bang voor de vloek?

Ik kende de tekst haast uit mijn hoofd. Het papiertje zat verfrommeld in mijn handtas.

Ik voel me zo verward, Howard. Het valt me moeilijk mijn gedachten te ordenen. Beelden dwarrelen door elkaar. Je armemensenkist, je armemensengraf ... en de sarcofagen, de gouden schrijnen in het koningsgraf van Toetanchamon. Mijn vader, ijlend over de vogel Nechet ... en de vogel op de tak van de beuk waaronder je werd begraven. De vogel die de regen uit zijn veren schudde, me daarbij grimmig aankeek en ten slotte een vrolijk wijsje zong. Een danklied voor de lente of ...?

Ach, dwaasheid! Ik ben een volwassen vrouw die niet gelooft in vervloekingen.

Toen ik het kerkhof verliet en in de richting van mijn taxi stapte, kwam Phyllis naast mij lopen.

'Bent u Lady Evelyn?' vroeg ze bedeesd.

'Ja,' zei ik.

'Oom Howard had het vaak over u.'

De manier waarop ze je naam uitsprak... Oom Howard. Precies zo sprak ik jou aan, jaren geleden, als jong meisje. Met dezelfde mengeling van vertedering, ontzag, warmte.

'Hij heeft me opgedragen u te vertellen dat... dat hij een doos voor u heeft klaargezet.'

'Een doos?'

'Als hij overleed, moest ik u die doos bezorgen.'

'Ik zal ze morgen komen ophalen.'

En zo ben ik vanochtend, heel vroeg, naar je huis gereden.

Phyllis schonk een kopje thee voor me in. Ik keek naar de stapel boeken in de hoek, de rondslingerende papertjes op de vensterbank, een haastig neergekrabbeld briefje op de tafel. Jouw handschrift zou ik uit duizenden herkennen.

Alles hier stemde me triest: de foto's op de schoorsteen – jij, vader en ik –, de plattegrond van het koningsgraf aan de muur, de kaart van Egypte. Alsof je daarmee de sfeer van betere tijden wilde oproepen en vasthouden. De zachte stem van Phyllis deed me opschrikken uit mijn overpeinzingen: 'Zullen we dan maar?'

Ik knikte.

Ze stak een petroleumlamp aan en wenkte me haar te volgen.

'Aan het eind gedroeg hij zich soms heel eigenaardig,' zei ze. 'Hij wilde bijvoorbeeld alleen nog maar in de kelder werken.'

Ze opende de kelderdeur.

'In de kelder?'

'Hij kon het daglicht niet meer verdragen,' beweerde hij.'

'Had hij soms... nachtmerries?'

'Dat ook.'

'Over een vogel?'

'Een grote vogel, ja. In de kelder was hij veilig voor die vogel.'

Ze schudde het hoofd en begon de trap af te lopen. Er stond water in de kelder. Ordeloos lagen en stonden allerlei boeken, documenten, paperassen en kaarten opgestapeld in kasten die tegen de vier muren van het

kille, naargeestige vertrek leunden. De kasten en het papier waren bedekt met een laagje schimmel.

'En hier wérkte hij?' vroeg ik ongelovig.

'Nou ja, de laatste maanden niet meer. Vroeger was het hier wel een beetje... gezelliger.'

Over een openstaande kastdeur hing nog een jas van jou. Er zat wit, pluizig spul op. Uit een van de zakken stak een pijp.

In Egypte heb je een half mensenleven doorgebracht in grafkelders van eeuwen geleden gestorven koningen. En hier, in je huis op Albert Court, in het hartje van Londen, heb je je uiteindelijk teruggetrokken op een plek die had kunnen doorgaan voor je eigen grafkelder. Begraven met je verzamelde schatten, je rijkdommen, je vervlogen dromen. Weggestopt voor de mensen van de werkelijke wereld, beveiligd tegen rovers en graf-schenners.

Hoewel het op het eerste gezicht een krankzinnige gedachte leek, was het algauw geen kunst meer om me jou hier voor te stellen. In mijn verbeelding zag ik je snuffelen in een van die dikke mappen, aan dat tafeltje met de half vergane poten.

'Ik heb er duizenden keren op aangedrongen dat hij al die notities en fiches zou uitwerken tot een belangrijke wetenschappelijke publicatie,' zei Phyllis gedempt.

'Maar hij had er de kracht, de moed en het geld niet meer voor. Hebt u zijn boeken gelezen?'

'Over de ontruimingswerkzaamheden?'

'Mmm.'

'Natuurlijk,' zei ik.

'Ze waren zijn enige bron van inkomsten tijdens zijn laatste levensjaren.'

Bespeurde ik daar een licht verwijt in haar stem?

Maar ze had gelijk. Ik heb je niet geholpen. Ik heb je in de steek gelaten.

En je boeken?

De geleerden lachten erom, want je had ze voor een breed publiek geschreven en dus waren ze onwetenschappelijk. Dat 'brede publiek' was dan weer teleurgesteld omdat je het uitsluitend over de inhoud van het graf had en niet dieper inging op persoonlijke bijzonderheden of de vloek van de farao.

Ik weet het wel, Howard. Ik weet dat dit alles je verbitterde, je tot een nog eenzamer man maakte dan je al was geweest. Maar had ik dat echt kunnen verhelpen? Het publiek is hardvochtig, het vergeet snel. En jij, verblind door je eerzucht en druk bezig roem te vergaren, verloor de rest uit het oog. Mij, de vloek en het feit dat de man in de straat altijd nieuwe sensaties zoekt.

Heel je leven was erop gericht die ene 'ontdekking van de eeuw' te doen. Toen je dat daadwerkelijk had gedaan, genoot je met volle teugen. Maar je besepte niet dat er al gauw een tweede 'ontdekking van de eeuw' zou volgen, die jou uit de belangstelling zou duwen. En een derde, een vierde.. .

Op je werktafel stond de doos die je daar voor mij had neergezet.

'Maak maar open,' zei Phyllis.

Er lag een papiertje op. *Voor Evelyn*, had je erop geschreven.

In de doos zaten de brieven die je me ooit had geschreven, maar die je nooit had verstuurd. Aantekeningen die niemand onder ogen had gekregen.

Phyllis erfde je huis omdat ze tijdens je laatste jaren voor jou had gezorgd. Dat is goed zo.

Mij liet je je herinneringen na.

Voor Evelyn.

'Wie de naam van de doden uitspreekt, brengt hen weer tot leven.' Het is een oude Egyptische spreuk, die we in het graf van Toetanchamon vonden. Jij hebt zijn naam uitgesproken, Howard, en de farao is tot leven gekomen in de gedaante van de wrekende vogel Nechbet. Of misschien alleen maar in de gedaante van een nachtmerrie. Een schuldgevoel dat je langzaam maar zeker wurgt, zoals de koninklijke cobra ooit je kanarie-tje wurgde.

Wees gerust, ik zal je naam blijven uitspreken, telkens weer. Al die jaren is er geen dag voorbijgegaan zonder dat ik je naam uitsprak, onhoorbaar soms, alleen voor mij. Diep in mij ben je nooit gestorven, Howard.

In de nacht die volgde op je begrafenis, droomde ik weer van de vogel Nechbet. Rustig wachtte hij de avond af, wachtte hij tot alle mensen sliepen. Toen pas kwam hij te voorschijn uit zijn graftombe in het gloeiende zand van de woestijn.

Hij richtte zich in zijn volle lengte op – half vogel, half mens. Aarzelend, stram nog, sloegen zijn machtige vleugels enkele keren op en neer. Het klonk als zweep-slagen.

Toen gingen ze plotseling sneller bewegen, tot ze een ronkend geluid maakten, als van de motor van een vliegtuig. Ten slotte waren de vleugels zelf niet meer te onderscheiden, zo snel sloeg hij ze op en neer, in één witte flikkering – propellers van een tweedekker.

Wie hem in het gelige maanlicht opmerkte, kon zien dat het linnen waarmee hij was gemummificeerd, losgelaten had. Zijn veren bezaten een glanzende groene kleur. In zijn kop zaten geen oren, maar wel twee facet-

ogen die blonken als gruwelijke diamanten. Uit zijn geschubde bek slingerde een gevorkte slangentong heen en weer, sissend, vuur spuwend. De vlam van de woestijn...

Zo vloog de vogel Nechbet door de nacht, over zeeën, bergen en dalen, over de landen van Europa, over het Kanaal, over de huizen van Londen ten slotte.

Zo kwam de vogel Nechbet naar mij.

Het was heet in mijn slaapkamer. Ik zweette hevig, maar niet alleen omdat het zo warm was. Het raam van mijn slaapkamer stond open, er zat een hor voor om de muggen buiten te houden. Op een nachtelijk bezoek van de vogel Nechbet had mijn kamermeisje niet gerekend.

Ik hoorde hem naderen. Dat afgrijselijke ronken ook! Hoorden de andere mensen het dan niet? Waarom werden zij niet wakker?

Hij had mijn raam nu bereikt. Roerloos bleef hij in de lucht hangen. Alleen zijn machtige vleugels bewogen met een razende snelheid op en neer. Mijn trommelvliezen dreigden te barsten. Een walmende stank greep me naar de keel.

Gewoonlijk flitste de vlam van de woestijn nu uit de geschubde bek van de vogel Nechbet, in de richting van de hor die telkens weer verpulverd werd. Gewoonlijk, zeg ik, omdat ik deze nachtmerrie zo vaak heb gehad.

Maar niets van dat alles gebeurde nu. De kraaloojes van de vogel flikkerden zelfs niet boosaardig.

Ze keken alleen maar treurig.

Treurig en tevreden, kan dat?

Het kasteel van Highclere 1907-1939

De weken die op het overlijden van mijn oude vriend Howard Carter volgden, bracht ik door in het kasteel van Highclere, waar mijn broer nu woont. Hier werd ik geboren, hier groeide ik op. Verzonken in herinneringen maakte ik lange wandelingen door het park en langs de vijver. Urenlang zat ik mijmerend onder de geurende ceders uit Libanon, die mijn vader had meegebracht van zijn verre reizen.

Voor de rest getuigt hier maar weinig meer van het roemrijke verleden van mijn vader, de vijfde graaf van Carnarvon. Alleen de oude boeken in de bibliotheek, de onschatbare schilderijen en de zeldzame meubels wijzen nog op zijn passie voor antieke voorwerpen. Zo staan in de bibliotheek het bureau en de leunstoel die eens toebehoorden aan Napoleon in zijn verbanningsoord, het eiland Elba. Op de armleuningen van de stoel kun je nog altijd de krassen zien die de keizer er van de zenuwen met zijn nagels had aangebracht.

Maar nergens is er nog een spoor te vinden van de fabelachtige verzameling antiek die mijn vader sinds 1907 begon aan te leggen. Na zijn dood was het de wens van mijn moeder dat alle antiek verkocht zou worden, bij voorkeur ver weg, aan de overkant van de Atlantische Oceaan bijvoorbeeld. Het British Museum kreeg niks en in Highclere Castle doet geen enkel voorwerp, geen enkele foto of kaart meer denken aan het land van de farao's. Alleen in mijn herinnering zijn ze hier nog te bezichtigen.

Toen Howard Carter voor het eerst naar Highclere Castle kwam, was hij al een jongeman en ik nog een peuter. Wat wist ik toen van hem? Weinig of niks. Pas veel later zou meneer Carter 'oom Howard' worden, en